

МОТИВАЦІЯ – це сукупність причин та чинників, які ініціюють, спрямовують та підтримують поведінку людини у конкретний момент. Виокремлюють такі види мотивів: стійкі; тимчасові; генералізовані; ситуативні; соціально та особистісно визначені. Мотивами можуть виступати інстинкти, уявлення, переконання, емоції та почуття у яких виражаються матеріальні, духовні, природні й культурні потреби людини. Вони мають певну ієрархію. Прикладом цього є модель мотивації А.Маслоу, яка складається із таких рівнів потреб: 1) фізіологічних (харчування, задоволення інстинктів тощо); 2) любові, прив'язаності та приналежності до певної групи; 3) поваги та визнання; 4) самоактуалізації (найвищий рівень ієрархії). При цьому потреби більш високого рівня не можуть бути задоволені, якщо попередньо не задоволені потреби нижніх рівнів.

Залежно від світогляду, спрямованості, рис характеру, самосвідомості, життєвого і професійного досвіду, інтелекту, психофізіології у людини складається своя, відносно стійка мотивація діяльності. Умовно її можна поділити на два види: зовнішню та внутрішню. Зовнішня мотивація виникає в результаті впливу об'єктивних стимулів, що ініціюють і регулюють діяльність людини. Вона передбачає очікування винагород, заохочень, або навпаки – покарань чи інших мотивів, які можуть викликати як бажання до діяльності, так і гальмувати небажану поведінку. Діяльність особи, яка супроводжується зовнішньою мотивацією, при її зникненні зупиняється. Як правило, у своїй роботі зовнішньо мотивовані люди використовують найпростіші способи для досягнення запланованого результату, натомість знижуючи якість виконання творчих завдань та рівень креативності діяльності. Часто така робота, якщо вона не подобається, викликає негативні почуття. Наявність тільки зовнішньої мотивації робить особистість нездатною до безкорисних вчинків та роботи заради власного задоволення. До зовнішніх мотивів належать: 1) матеріальні блага; 2) прагнення уникнути покарань, критики чи неприємностей; 3) намагання отримати позитивні почуття тощо.

Внутрішня мотивація – це сукупність стимулів, що ініціюють та регулюють діяльність з середини особистості. Вона викликана сформованою світоглядною позицією та духовними потребами людини.

Внутрішня мотивація пов'язана з інтересом та зосередженістю до виконання певної діяльності, яка є цінною для суб'єкта. Результати такої діяльності приносять людині внутрішнє задоволення, азарт, цікаве і захоплююче проведення часу. При внутрішній мотивації бажання працювати є стійким і зберігається протягом тривалого періоду. Людина, ставлячи перед собою мету, прагне її досягнути, творчо розв'язує проблемні завдання.

Внутрішня мотивація робить діяльність енергійною, креативною та приємною, а її результати приносять радість та підвищують самоповагу. Натомість відсутність внутрішньої мотивації призводить до відволікань, нестійкої зосередженості, нервувань, значних затрат часу. А це може спровокувати істерики та нервові зриви.

До внутрішніх мотивів належать: 1) потреби (у: визнанні іншими; самоствердженні своєї особистості, демонстрації своєї цінності, значущості, прагнення до реалізації свого «Я»; змаганнях із іншими; самовираженні своїх думок, настрою та переконань для розкриття свого «Я»; самореалізації своїх здібностей, можливостей, прагнень тощо; самостійності щодо досягнення власних завдань, реалізації власних планів без допомоги та тотального контролю інших; владі; відкритому спілкуванні, енергійному ритмі життя, прагненні відстоювати свої інтереси, бути у центрі уваги, проявити свої ораторські якості, підвищувати свій статус тощо); 2) сором; 3) страх втратити повагу інших; 4) ідеали; 5) схильності; 6) цінності; 7) відповідальність; 8) переконання; 9) задоволення від самого процесу й результату роботи тощо.

Лит.: 1. Піддячий В.М. (2014). Мотивація до здійснення професійного саморозвитку майбутнього вчителя. *Education and pedagogical sciences (Освіта та педагогічна наука)*, № 2 (163). 41-47.

В.М. Піддячий